

az apostoli szék tanítói tekintélyéhez való hű ragaszkodásukról tesznek bizonyosságot. Ti ezen kegyeletes kötelességnek a leg-szebbén eleget tettetek; s nincs kétség az iránt, hogy Isten segítségével olyanok maradtok mindig, a milyenek vagytok s ígértétek, hogy lesztetek is.

Azért pedig, hogy szűk anyagi helyzetünket alamizsnával támogattjátok, őszinte hálát mondunk és Istentől bő jutalmat kérünk számotokra. Ennek legyen mintegy előlege ez az apostoli áldás, melyet most szeretetünk jeléül Tisztelendő Testvér, Neked, papságodnak és híveidnek legszivesebben juttatunk.

Kelt Rómában Szent Péter sirjánál, 1907. december 24-én, pápaságunk ötödik évében.

X. Pius pápa.

És újra a — sajtó.

„A sajtó, a sajtó és mindig csak a — sajtó!”
(A Crois szerkesztője.)

A drága Mester minden korszakban másféle módon és másféle eszközökkel hirdeti és terjeszti a maga igazát. A szent hitet, az Egyházat, a katolicizmust. A lovagrend például egy nagyszerű intézmény, egy pompás módozat volt arra nézve, hogy az Egyház a katonának, a bajnoknak legideálisabb formájában és kosztümében jelenjék meg a szangvinikus középkor színpadán. A „Societas Jesu” pedig egy magasztos eszköze volt a Mesternek az első keresztény restauráció keresztülviteléhez.

Ma azonban lovagrendek intézménye mitsem érne; Loyolla is hiába prédikálna, mert a konok tömeg nem a szöszék körül csoportosul, hogy az igét hallja, hanem a kocsmaasztalok körül, zsidó Nathán butikjában, a hol a „Friss

Ujság”-ból meg az említett böles Náthán „szabad előadásából” meríti magának a „tudományt”, az u. n. szellemi szükségletet. És megtanulja ismerni az Egyházat, mint a sötétség birodalmát, a klérust, mint alattomos, képmutató fekete sereget, a mely „a keresztellett butítja a népet” s elhódítja az „anyagot” a józan civilizáció elől. . . . No, meg megtudja azt is, hogy magyar hazánkra nézve előkelő szerencse a betolakodó pájész, macesz és kaftán, mert szép hazánkban a zsidók teremtetek kereskedelmet és gyáripart, s nálók nélkül elmehetnénk: Kukutyinba! . . . Eljén tehát a zsidó és te, kedves magyarom! Ismerd meg a maceszt, mert az jó portéka! . . .

S száz szónak is egy a vége: ragad a piszok, s szegény népünk alól nemcsak a kenyeretadó földet rabolja el a kazár fajzat, hanem megrontja erkölcsében és hitében is híres Pannóniát e jövevény náción: — szennyes, miázmas sajtó jövával, s pornográfikus iratával.

De hát régi mondas az, hogy „bolond a magyar!” Kiszolgáltuk önmagunkat az enyészetnek s még — circa — egy évtized, ennyit sem vetek bele, s szép magyar hazánk a jövevények ördögi jármába kerül; egy jöttment faj rabszolgái leszünk testben és lélekben. Már is, a midőn látjuk Amerikába vonulni Árpád népet s Romániába menekülni Atilla hős fáját, keserű ironia hangján csendül a fulánkbe ez a régi jelmondat: „Extra Hungariam non est vita” . . . Egy vigyorgó ábrázatot képzelek el, hozzá leelőgő fűrtökkel, kaján arculattal, a mint kibukkan a verekei szorosból . . . S lelkemet mélyeséges keserv tölti el, ha ezzel egyidőben arra is gondolok, hogy van egy tengődő, egy lassan fejlődő pénzalap Budapesten, a melyet nagy optimizmussal rendelkező, meleg, keresztény szívek hoztak össze, azzal a céllal, hogy ez kiinduló pontja legyen egy trespéd test öntudatos ebredésének, egy Krisztusban megújult társadalomnak . . . A sajtó útján . . . A gonosz, az istentelen sajtó háttérbe szorításával, a mi nagy, örök eszméink propagálásával . . .

Krisztus szavát nem értették meg. Pedig a sajtómozgalom, erős hitem, hogy a tábernakulumból indult ki . . . Az Isten szólt, de az izraeliták bedugták füleiket, — netalán meghaljanak . . . Pedig éppen ez a haláluk, ez a veszedelmük!

Szegény és gyalázat, hogy ily részvétlenül viselkedünk! De még, tán, nagyobb szegény és nagyobb gyalázat az, ha — szemkiszúrásból — 2 koronát küldünk be plebános és tanító létünkre . . . Hol itt az aldozat?! . . . Itt nem „egy virág szál”-ról, nem egy iskola felépítéséről avagy nyomorultak felszólításáról van szó, hanem — a magyar katolicizmus létkérdéséről és supremációjáról. Vagy legalább is: a katolikus öntudat felébresztéséről, minden rétegekben.

A népet és az iskolágyermeket is könnyű belevonni a mozgalomba. Hogyan? Egyszerű a módja. Egy-két lelkész szó a templomban és az iskolában . . . azeken egy, a föltár elé helyezett persely . . . s meg van oldva a „nagy kérdés.” A tanító gyűjtson az iskolában. (Ami iskolánkban vagy 4 korona gyűlt be a csöpp-ségektől!)

Minden papnak, minden tanítónak — és minden katolikusnak elengedhetetlen kötelessége: tehetsége szerint hozzájárulni egy nagy, egy hatalmas kath. sajtóalappal megteremtéséhez!!

Vándor Kálman.

Recipe.

Néha magamban, máskor meg tollammal együtt el-elgondolkozunk azon, vajjon a mostani társadalom csakugyan oly nagy beteg-e, a minőknek hirdetik? Kapunk itt-ott egyik-másik hírlapban és folyóiratban rémséges igenlő feleletet, de az a megvesztegethetlen kisbíró ezek ellen részben tiltakozik. Hogy beteg a társadalom, az tény! De tény az orvosi tudományunk azon elvitázhatatlan igazsága is, hogy a mikor az orvosság el van találva, a beteg rosszabbletet érez,

désében, hibájában telkeresni. Kedvenc, de kevés, legtöbb esetben semmi hasznot sem hajtó ájtatosságába értéket, lelket, szellemet önteni.

Ragadjuk meg a nép által rendkívül kedvelt ájtatosságokat és alhalmazzuk azokat mindennapi szent áldozással kapcsolatosan az Oltáriszentségben lakó Üdvözítő megkérdelésére. Vegyük ki a nép kezéből a bizonytalan fegyvert, vegyük kezünkbe, álljunk az élére, vezessük, töltsük meg a kilencedeket kegyelemmel.

Én biztosítok mindenkit e hazában, hogy ennél alkalmasabb, a nép előtt kedveltebb módot, ennél könnyebb és szebb aranyhidat a gy akori szent áldozás megkedveltetésére nem építhetünk.

Minden eszügdött lelkipásztoroknak e téren bő aratást ígerek.

Nem vagyok hivatalos censor, nem vagyok önhitt, szédelő soraimban. Én az életből, a borzasztóan lesújtó tapasztalatból beszélek, s így kiáltok fel: „nincs gens sancta, nincs populus acquisitus!” Nincs!

Krisztus teste s vére, az ő lelke és szelme, a mig át nem járja a társadalom, az ember idegeit, vérét, testét és lelkét — addig nem is lesz.

Dr. i—s.

Egy kis körút a többezerholdasok közt.

Éppen most jövök haza Tusnádfürdőre Somogy-Mosdósról, ami bizony nem tyúklépcsnyitávolság, s ha gyorsvonattal is utazik az ember oda s vissza, sok mindent lát és hall, sok mindenre figyelmessé teszi a mai vajudó, háborgó világ, mely sehogyse akar belenyugodni a jelen élt viszonyai; sőt nyakára szeretne hágni évezredek által kipróbált, jónak, helyesnek elfogadott család, társadalmi és országos törvényeken alapuló bekés életnek.

Az „enyém-tied” fogalmával teljesen hadilábon álló véresszájú szocialisták és a világot sarkaiból kiforgatni akaró demokraták teszik észlelővé az utánuk nem futó józanértelmű embert, mintegy kényszerítve, hogy figyelmesen nézze körül az új rendet. De mit új rendet? Teljes rendetlenséget, kaoszt akaró táborukban. — Erre leginkább utazás közben van alkalom.

Emez észlelődés önkénytelenül nyomult eszem-lelkemben s késztetett tanulmányozására az osztályuralom ellen dühöngőknek, de leginkább a többezerholdasoknak; midőn szép hazánkban majdnem végig menve a Dunántul egyik nagymúltú, de még sokkal nagyobb, fényesebb jelenű főrangú családja körében több hetet töltök.

Igaz, ha az ember látja menet-jövet, főleg nagy, óriási sikkföldünkön azokat az — úgy-szólvá — végtelen kiterjedésű latifundiumokat,

megmerhetetlennek látszó buja termet, számtalannak mutatkozó barom csordákat, szorgalmas uradalmi munkásletől hangos tanyákat, fényes palotákat; s midőn ezekkel szemben ott áll a világ piacán, többnyire könnyelmű, tékozló, munkátlan életből származott siró nyomor, igen könnyen kész sok ember ítéletével, s hiszi, vagy mint a mokraták mondják: „hogy a többezerholdasok bezárkózva fényes palotájukba tejbén, vajban s pezsgőben fürödnek, élvezetnek, mulatságnak élnek, a szegénynek, nyomornak, betegnek jalkiáltása nem ér hozzájuk, nem hallják azt elvezetük zaja mámorától; vagy itt hagyják nemzetünköt ezer bajban, szenvedésben, s külföldön pazarolják el a miseraplebs véres verejtekével összehordott ezreket.”

Hátha még az ilyen fanatikus képzelgéshez járul, mint a mokratáknál lépten-nyomon előbukkan a határtalan, piszkos, aljas önérdékajászat: igazán nem csodálom, ha minden saját zsirjánk elhető nadrágos emberre nemcsak rámondják, de végre is hajtják azonnal a pe-reátot.

Azonban t. mokrataság, ne csak a vonat vasparipáján nyargalva nézd véres szemforgatással a többezerholdasokat; vagy az egyéni önzés és kaján irigység ördögétől elcsábítva lázítsd a tömeget s hozsd vele az ítéletet: hanem lépj át a paloták küszöbén; hidd el nem villámokkal sújtó, vagy saját énjüköt bálványozó Jupiterek laknak ott, hanem gyakran nemesebb lelkűek a népeért élő-haló Mózesnél, önzetle-

irtózik a szertől, s ápolói csak sok kedveskedés és rábeszélő nyájasokkal tudják vele bevetni. Valjon nem-e ebben a stádiumban van társadalmunk? Én azt hiszem, hogy a nap-nap után keletkező katolikus körök, oltáregyesületek, ifjúsági körök, legényegyesületek stb., azok a grammaták, melyekből elkészült beteg társadalmunk hathatós orvosszere. Persze a földi élvezetekbe belebetegedett lelkeket ideges bosszankodásba hozzák az égiekre célzó alapszabályok, s csak nagy türelem, sok szép szó, kedveskedés, s néha egy kis hizelgés útján tudnak maguknak híveket toborozni; nem akarják bevenni az eltalált orvosszert, mert változást csinálni, rosszabbul érzi magát a beteg, fáj neki elszakadni megszokott szenvedélyeitől. Nagy kitartásra, kedves modorra, nyájas társalgásra van szüksége annak, aki a hathatós orvosszertől idegenkedő lelkibeteg ápolására vállalkozik. Én úgy gondolom, hogy a nagylelkű apolók kimerültségének panaszhangja az, hogy nagy beteg a társadalom. Azt hiszem, hogy az eltalált orvosszertől keletkezett változása van, s nem igen akarja azt bevenni. Ennek pedig az az oka, hogy édesgetve, szép szóval gyakran nem kínálgatják neki. Kéves az ápoló! Egyre több jut 5000 betegnek.

Nem elég a szöszék! Nem elég a rendes és ismétlő iskola!

Katolikus kör kell ott is, a hol javarészt katolikusok, mert sajnos, vidéki városaink értelmiségének egy része a „mi vagy te” kérdésre csak a mátrikulával felel. Ifjúsági egyesület kell mindenütt, mert ifjainkat magával ragadta egy új — izmus az u. n. „blaziert”-izmus. Oltáregyesület kell minden községben, hogy a női szívet oltár lehessen a családban,

Azt mondja valaki, egyszerre igen sok? — Oly rokon társulatok ezek, hogy egyik a másik nélkül nem is érzi jól magát.

Ember kell a kivételre? Ott vannak az ügybuzgó vallásos tanítók és tanítónők. A lelkész a maga szűkebbkörű feladatának tekinti a katho-

likus kör megalakítását. A tanító célul tűzi ki az ifjúsági egyesület létesítését.

A tanítónő (—né) buzgólkodik az oltáregyesület megalakításán. Nagyon természetes, hogy e munkabeosztás csak látszatában elszigetelt, illetve szeparált, valóságban és lényegében a három nemes cél megoldása közös feladat. És mily hasznos és nemes mellékfoglalkozások ezek!! Más mellékfoglalkozás mit sem hajt a lelkiélet konyhájára! Az üzérkedés látszatát magánviselő mellékfoglalkozások ártnak a tanítói tekintélynek. Neveléssel foglalkozó nőkhöz egyedül méltó viszony, melyet az oltáregyesület által az Úr Jézussal folytatnak. Hogy miért van szükség faluhelyen is oltáregyesületre és ifjúsági körre, azt talán senkisésem kérdi. Annál többen lesznek, kik előtt kérdőjelként fog állni a falusi katolikus kör célja. Egyszerű: öntudatosá tenni a vallásosságát. Elvonnai a családtagokat a koresmától, elszakítani egymástól a palinkás komákat és sógorokat, s visszaadni, ha lehet mindeniket a családnak.

Merész gondolatoknak és nagy terveknek látszanak, de nem kivihetetlenek még akkor sem, ha akad a ki lemosolygja. (Sem nem merész gondolat, sem nem kivihetetlen — de hogy akadnak lemosolygók, az már valószínű. Nálunk a lesajnálás hozza le a csepeplést, s ehhez többen értenek, mint a fáradságos munkához. Bezzeg a Királyhágón túl mindezek a merész gondolatok testté váltak, széltében-hosszában! Akarni és tenni kell hát nálunk is! Szerk.)

Sőt hiszem, hogy itt-ott megis fognak valósulni, kivált ha egy szép napon arra ébredünk, hogy a kerületek espereséi a lelkészeket és tanítókat, illetve tanítónőket e társulatok szervezése ügyében közös gyűlésre hívták meg.

Körösi.

nebbek a profittaknál s jötekonnyak, mint az élő szeretet.

Ha pelda kell, van ezer. Én csak egy-kettőt mutatok itt be, mint felebarátjuk üdvét, boldogságát munkát, s így hazánk, nemzetünk jöletén egész testtel lélekkel csüggő per eminentiam igaz filantropokat. Nevüket is megemlítem, mert nevekkel összekötött tenyekkel szemben nem lehet argumentálni.

Ott van pl. Somogyban Mosdóson a Palavicini örgrófi család, mely saját szerzeményből Mosdóson leányiskolát és ennek vezetésére apacazárdát alapított és tart fenn; a községnek postát, esendőrséget szerzett, hitel- és tejszövetkezetet, meg gazdakört szervezett. Nagy terjedelmű birtokát úgy kezelte, hogy a község legnagyobb részének mindig megelhetési forrást kinal. Harmincegyven hold kastély körüli területet parkirozva, valódi paradicsommá tett e család! S talán a maga kenyelme végett? Dehogy! Igazi üdülő hely, sanatorium az a betegek részére. Hisz az örgrófné Majláth Etelka grófnő kegyelmes asszony orvos is, amatőr homeopata. Ki, míg ferje az örgróf a Hanygya Szövetkezettől kezdve számtalan más egyesület, társulat elen fáradhatatlanul működve gyógyítja e haza és nemzet sebeit: addig az örgrófné a helyi és vidéki szenvedő betegek ezreinek szerzi vissza egészségét, kamráját és konyháját is kitarva tartva előttük.

Hát a nagy modern palotában, mely szintén fáradhatatlan önszorgalmuk eredménye, mi örtünk?

Először is maga a palota és annak minden zuga nem annyira magán kényelem, mint inkább a művészet és ipar tárháza. Az olaj- és üvegfestményekkel megrakott, márvány és ezüst szobroktól és faragványoktól ragyogó Isten hájléka házi kápolnától kezdve a palota szelvényei, ipar és művészeti munkákban több mint kétszáz ezer korona értéket képviselnek.

Nincs a hazában számottevő könyv vagy nyomtatvány, mi a 20 m. hosszú és 5 m. széles könyvtárteremben helyet ne foglalna, a komoly, tisztességes újságokkal együtt. S milyen az élet e palotában?

Igazán sokszor szerettem volna oda állítani egyik-másik rágalmakban útazó, az osztályuralom ellen ordító szociáldemokratát, hadd nézte volna végig ezeknek a nagy uraknak pl. csak étkezését, mely a legnagyobb vendégségeknél sem tart soha egy óra hosszúig, nagy ritkán lépve túl négyféle étel s egyféle bor fogyasztásán; azt is megelőzve az alkalmazott személyzetnek rendes úri boros étkezése. Itt betű szerint érvényesül az életprincípium: Nem azért élünk, hogy együnk, hanem azért eszünk, hogy éljünk.

Étkezésen kívül egyik karácsonytól a másikkig tart a sajátkezüleg kötött, horgolt ruháknak készítése szegény gyermekek részére.

November 10-dikét számítottunk az idén, mikor a sok közügyi teendő miatt Pestre kellett felköltözni a kegyelmes családnak. Mosdóson készen volt már öt község szegény gyer-

A „Közművelődés” és Egyházmegyénk.*)

— Vidéki reflexzió. —

Egyházmegyénk hivatalos közlönye, mint a múlt számból olvastuk, jubilál. Alapításának és életbeléptetésének harminc éves jubileumát ünnepli egyházmegyénk vagy mondjuk Erdély egyedüli kath. lapja. Szép kort ért el, büszkén tekinthet múltjára, mert hisz sok életre való eszmének és ügynek volt szószólója eddig és lesz ezután is. Önzetlen, igazi jó barátja volt a múltban, az a jelenben és lesz a jövőben is a papságnak és tanítóságnak, mondjuk az-egész egyházmegyének, „a katholicizmusnak”. És ezért az önzellen, igaz barátságért, mi a hála? Mivel jutalmazta meg az erdélyi katholicizmus, egyházmegye, papság és tanítóság a Közművelődést? Feleljünk őszintén. Résztvev-e a papság, a tanítóság, a kath. értelmiség a harminc évi fáradságos munkában, melyet a Közművelődés kifejtett, úgy, a mint kellett volna? Hozzájárultunk-e szellemileg és anyagilag a Közművelődés fejlődéséhez? Az a hatalmas szellemi gárda: a papság és tanítóság, hogyan igyekezett a szerkesztés nehéz munkájában segédkezni nyujtani?

El kell hogy piruljunk, ha őszinte, igaz feleletet adunk.

Gáncoskodtunk, kifogásoltuk, bírálgattuk s ilyeneket cselekedtünk a harminc éves munkás múlttal bíró Közművelődés-ünkkel, de támogatni szellemileg és anyagilag — tisztelet

*) Sokat töprengtünk azon, vajon közreadjuk-e ezt a cikkcskét, mert az író egy pár szóban a szerkesztőről érdemén felül igen meleg elismeréssel szól. Akadhatnának tehát rossz nyelvek, amelyek az egészet házi gyártmányának nyilvánítanák. Minthogy azonban a tárgyilagosan gondolkodó olvasó előtt (s mi csak ezeknek a véleményét vesszük komolyan) nyilvánvaló, hogy a cikkcske ébresztő akar lenni a lap jobb jövője, fejlesztése érdekében, lelkifurdalás nélkül kiadtuk. Annál is inkább, mert hasonló, panasszal egyes sarkalást magunk is irtunk különböző alkalmakkor, minden lehető formában. Fájdalom! nem sok eredményt. Hátha lapunk régi, lelkes barátja hivatgatásának több eredménye lesz. Szerk.

mekei részére a karácsonykor kiosztandó, többnyire házilag készült meleg ruha. 100 csomagot olvastam meg, melyek egy-egy család 4—5 gyermekének szoltak.

Mindezen nagy munkában, midőn a szomszéd Bakocán elkészült ilyenmű munkájával, hűségesen segédkezik az anyagi jóságú édes anya özv. Majláth Györgyné országbiróné, kegyelmes asszony, kezében szüntelen hárszruhákat készítő horgolóval.

Istenem! milyen igazi jó szívvel és jó lélekkel teszik! Nem várnak semmi hálát, sem köszönetet, hisz még csak itthon sincsenek kiosztás alkalmával karácsonykor. Az örgrófi család ekkor Pesten munkál. Az országbiróné kegyelmes asszony rendesen Gyulafehérvárt püspök fia mellett érezteti jóságának kimeríthetlen áldásait.

Mi az alapja mindezeknek?

Az igazi, mélyes, őszinte vallásosság, melynek értelmében jól érzik, hogy az a nagy vagyon kezükön nem örökös tulajdonuk; jól érzik, hogy Isten azt csak ideiglenesen bízta rájuk óriási felelősség melletti sáfarkodás végett. Ily érzelmüköt ekletánsan igazolja az is, hogy soha a házi kápolnában végzett közös esti ima, tehát napi sáfarkodásukról való számadás nélkül nem térnek alváásra. Ebből folyik aztán, t. i. igaz, mély vallásosságukból a legjellemzőbb családi sajátság, az a csendes, anyagi, békés egyetértés, melyet soha sem zavar legkisebb disszonáns hang, s nemcsak maguk közt, de összes

a kivételeknek — kevesen támogattuk. Pedig a Közművelődés alapítóinak célja volt, elevenen lüktető, igazi katolikus elveken nyugvó lapot adni az egyház megyénknek. Persze az is volna, ha egyházmegyénknek iráshoz értő és tudó, számban hatalmas csapata, lethargikus álmából felébredne. De így? Sohasem lesz a Közművelődésből, bárki is kezébe veszi a szerkesztés pennáját, mindenképen kielégítő eleven lap. Bármily hatalmas és erős legyen a vezér, ha nincs hadserege, ha nem rendelkezik ügyes, kardforgató közvitézekkel — vesztett csatára ébred.

Éltre kell kelteni a haldoklókat, mert tények-tény, hogy egyházmegyénk szellemi gárdája haldoklik, vagy szimulálja a haldoklást. Mert különben a munkatársak száma a Közművelődésben megnagyobbodnék, a hírvonat elevenebb, a Közművelődés még változatosabb volna. De így? Küzködik. Egy-két vagy talán legtöbbször egy ember emésztő munkát végző. Mi kifogással élhetnek azok, kik a Közművelődés támogatását megtagadják?

Nem dolgozik eleget a szerkesztő? No hiszen a Közművelődés sokszor tiszta lapokkal jelenhetett volna meg, ha a szerkesztő pennája nem róttá volna össze a sorokat.

Talán nem foglalkozik eléggé közérdekű, minket érdeklő eszmeikkel és ügyekkel?

Rossz indulat mondhatja ezt, de az igazságot szerető nem. Hisz „a kath. iskola egyesülettel“ a Közművelődés szerkesztője még akkor foglalkozott, mikor máshol nem is álmodtak róla. Népszövetségről is, ha nem is ezen a néven — lapszámokon keresztül értekezett, mikor még hire-hamva se volt egyházmegyénkben a szociális tevékenységnek... Persze érdeklődés, hozzászólás hiányában az eszme — eszme maradt, de csak azért, mert hát az érdeklődés minálunk igen-igen nagy (!)

Talán nem szolgálja eléggé a tanítás ügyét a katolicizmusért? Hát lapozgassuk kissé a Közművelődést, akkor más véleményen leszünk.

Nem ott a baj, hanem „bibi benn“, mondja

alkalmazottjaikkal szemben hatartalan türelmmel viselkednek.

De talán azt hiszi valaki, hogy ez csak egy magyar főúri családban van így?

Több évi saját tapasztalatomból tudva mondhatom, hogy számtalan nagylelkűségéről és jószágáról széles körben ismert főrangú családunk van szép magyar honunkban. Az egész gróf Majláth család hét tagja, hét kastélyában és uradalmában egyebet sem tesz, mint egymással élénken versenyez hazánk, nemzetünk jólétének, kulturájának, a sok szegénység, nyomor és szenvedés megszüntetésén. A gróf Zichy családból igen sokat ismerek ilyen, élén gróf Zichy Nándorral, e kuruc érzelmű, Rákóczi lelkű, a jólékonyság tengerét maga körülárasztó s abban a szintén gróf Zichy nevével megöszült kegyelmességgel. Avagy ki ne emlékeznék gróf Zichy Jenőre, ki rengeteg óriási vagyonot költött hazánk, nemzetünk emelésére s haladására. Hát a Venkheim, Andrássy, Károlyi, Apponyi, Eszterházy grófok között, hogy többet ne említsék, hány őrző védőangyalát bírja szegény nemzetünk?

Ily rövid futópillantás alatt is lehetetlen, hogy az őszinte lélek halálával ne viseltessék főúri családaink iránt. Csak teljesen romlott lelkület, önző, aljas, haszonleső érdek adhatja csak kezébe a veres zászlót némelyeknek s vezetheti őket földfeloztás és osztályuralom elleni harcra. Csak sehonnai kazár faj állhat ily sereg élére!

a volapük nyelv. Bennünk van a hiba, bennünk! Akarjunk már tenni is, ne csak kritizálni. Ez a legszebb ajándék, a mit a jubileáló Közművelődés-nek adhatunk. Tartsuk be Fischer Agoston kassai püspöknek a sajtóról szóló 10 parancsát és mindjárt más kepet kap Egyházmegyénk.

(—)

H I R E K.

— **Püspök urunk önmiltósága** f. hó 14-ikén elnökölt Kolozsvárt az igazgatótanács rendes havi ülésén, de még ugyanazon nap az esteli vonattal székhelyére visszaérkezett.

— **Társulatunk közgyűlése.** Az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat 1908. évi január hó 26-án vasárnap, délelőtt 11 órakor a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium tanácstermében feloivasással egybekötött évi rendes közgyűlést tart, amelynek tárgysorozata: 1. Elnöki megnyitó. 2. Péter János dr.: Carelo Alfonz élete és működése. 3. Bálint György: A házi nevelésről. 4. Titkári jelentés. 5. Pénztári jelentés. 6. A választmány kiegészítése. 7. Indítványok.*) Gyulafehérvárt, 1908. január hó 13-án.

A közgyűlésre a társulat tagjait tisztelettel meghívja: *Az elnökség.*

Az évi rendes közgyűlést 1908. jan. hó 25-én délután 5 órakor a róm. kath. főgimnázium első emeleti tanári termében tartandó választmányi gyűlés előzi meg, amelynek tárgyai az 1907. év számadásainak előzetes megvizsgálása, az 1908. évi költségvetés megállapítása és esetleges indítványok.

— **Az új esanádi püspök.** Mire e sorok napvilágot látnak, a hivatalos lap is közölni fogja Csernoch János kanonoknak és orsz. képviselőnek esanádi püspökké való kinevezését. Nagytudású, lelkes, buzgó ember kerül Szent Gellért örökébe. Csernoch a kath. mozgalmakban, de főleg az iskola- és sajtóügyekben mindig előjárt és lankadatlan munkásságot fejtett ki. Az új püspök 1852. jun. 18-án született Szakolcán, Nyitramegyében. A hittudományokat Bécsben hallgatta. Pappá 1874-ben szentelték. Képviselővé néppárti programmal első ízben szülőhelye választotta meg 1901-ben, most is ezt a kerületet képviseli. A kath. napilapokban és folyóiratokban nagy munkásságot fejtett ki. Önálló munkái közül legismertebb: „A zárdai élet céljai.“

— **Hohenlohe Egon hercegről,** egyházmegyénk derek papjáról németnyelvű vidéki lap társainak nem régen az a hír járta be, hogy Nagyszébenbe kinevezetett plebánosnak. Bár nem találtunk e híresztelésben semmi különlegest, okulva mégis egy mult évi tévedésünkhöz, autentikus helyen informáltattuk magunkat a dolog felől. Szerzett információink alapján határozottan állíthatjuk, hogy a hír nem felel meg a valóságnak. Hohenlohe herceg nincs is Magyarországon. Mint szabadságolt segesvári káplán Rómában folytatja felsőbb tanulmányait.

*) Olyan indítványok, amelyek a tárgysorozattal nincsenek összefüggésben, 24 órával a közgyűlés előtt az elnökségnek bejelentendők. (Erd. róm. kath. Irod. Társ. Alapszabályai 24. §. d.)

— **Meghívó.** Az Erd. Rk. Tanítóegyesületek Szövetsége f. évi január 22-én d. u. 4 órakor Imets F. Jakó elnök lakásán választmányi gyűlést tart, melyre a t. választmányi tagokat meghívjuk. Targy. A közgyűlés határozatainak végrehajtásában intézkedés, más folyó ügyek.

— **Szentkilenced Kerelőszentpálon.** „Senkiseim jöhét Hozzam, ha csak Atyámtól nem adatik neki . . .“ mondá az Istenember. De viszont az is igaz, hogy a kit a Mester hív, nem állhat ellen titkos szavátának, a jó Pásztor edes hívogatásának . . . Ezt a jelenséget láttuk ismételődni Kerelőszentpálon (Kisküküllőm.) is, az elmult hó folyamán, a midőn Dr. Kaszonyi Alajos plebános lelkes buzditására egy buzgó sereg csoportosult, a mely szent karácsony napján megfürösztven ujjászülető lelket a töredelem szentségében, kilenc napon keresztül járult az Úr Jézus oltárához, hogy Vele a titkos mély Szentség tüzeiben esodálatosképen összeforjjon. Ez a lelki egyesülés valóban végbement, a midőn az a k. b. 350 főnyi csapat az új szövetség szekrényé elé borult, mert az areokon kiűtő ahatat és az azokon tükröződő túlvilági boldogság élénken mutatta, hogy a lelkek melyében izzó tűz hevül: — a szeretetnek és hódolatnak magasra-csapó lángjai. — A novena minden egyes napján nyilvános megkerülés tartatott a község és a társadalom büneiert, összekapcsolva azon jámbor könyörgéssel, hogy az Isten mentse meg a tévelygőket s a bűnös emberi nemet. Jöjjön el az Ő országa: az Erénynek föltétlen uralma! . . . Ez a megkerülés délutanonként volt, s ez alkalommal rendszeren a plebánosunk ajkáról buzditó szentbeszéd is hangzott el, a mely hívek lelkében — bizonyára — előnyös változásokat okozott. Örvendetes és épületes jelenség volt az a körülmény, hogy a kilencnapos átjatoság alatt a leányegyházak (Úgra, Besenyő) hívei közül is számosan átjártak a napi szent áldozáshoz. Délutanonként is lehetett látni filiai híveket a szentségimádással egybekötött megkerülésnél. Áttekintés céljából egy kis statisztikát is mellékelünk: szent karácsony napján áldoztak összesen: 95-en, a köv. napon: 100-an, az után következőn: 89-en, a negyedik nap: 64-en, az ötödik napon: 88-an, az ezt követő nap: 60-an, ezután: 58-an, a nyolcadikon: 84-en és végül a 9-ik napon 78-an. Ezek voltak tehát a magaszatos küzdelem pályanyertesei . . . Plebánosunk elhatározta, hogy a novenát rövid egymáutánban megismétli több ízben is, s így bizonyára sikerülni fog — az edes Jézus Szive melegenél — a községek társadalmát „megújítani Krisztusban!“

F—s.

— **A Szent Atya jubileumára** vonatkozó közös főpásztor körlevél rendelkezéseit egyes főpásztorunk II. sz. körlevelében még a következők egészíti ki: 1. A közös főpásztori körlevél januárius 19-én Jézus Szentséges Nevének ünnepén olvasandó fel. Ezen alkalommal kihirdetendő: a napnak mely órájában áll gyónató atya a hívek szolgálatára, hogy Szentséges Atyánk leghebb óhaja, a naponkénti sz. áldozás, minden plebánián és minden intézetben terjedjen. 2. Az iskolai ünnepélyek egyházmegyénkben a f. év november havában lesznek megtartandók, a midőn Szentséges Atyánk az ünnepélyes jubileumi szent mise-áldozatot Rómában fogja bemutatni. 3. A hívek buzditandók, hogy minél több szent. áldozást ajánljanak fel Szentséges Atyánk szándékaira s a lelkészek jegyezzék fel általában a jubileumi évben végzett szent áldozásoknak számát; ezen lelki alalmazásával kapcsolatosan buzgalkodjunk mindnyájan a péterfillér gyűjtésében. (Az 1907. évben begyűlt szeretetadóományok kimutatása ugyan-

csak kevés érdeklődésre mutat: egy kis utánjárásal könnyen el lenne érhető, hogy legalább is a lélekszámnak megfelelő fillér gyűljön össze mindenütt.) 4. A péterfillérek, — mint évenként úgy most is Husvét és Mindenszentek ünnepe után köldendőek be az esperesi hivatalok útján; az utóbbi gyűjtéshez csatolandók az ifjúsági ünnepélyek alkalmából begyűlt önkényes adományok is. 5. Az oltáregyesületek husvétii kiállításán, — a mely az idén a szokottnál is gazdagabb legyen — külön csoportja az egyházi ruháknak és szent edényeknek. „X. Pius jubileumi aján-déka” című hirdése az oltáregyületi tagok nak buzgósgát és áldozatkészséget. 6. A római zarándoklat ideje előreláthatólag október hónapja lesz: ha csak az újabb rosszra fordult állapotok nem fogják kényszeríteni a szent Atyát arra, hogy a zarándokok biztonságára való tekintettel, a tömeges felvonulást betiltja.

— **Vizsgák rendje** a gyulafehérvári püspöki hittani intézetben az 1907—8. tanév első felének végén: 1908. január 11-en d. u. az előadások megszűnnek. 1908. január 18-án vizsga: az Egyházból (III.—IV.) 1908. január 20-án vizsga: az Alapvető hittanból (I.—II.) 1908. január 25-en vizsga: a Lelkipásztorokdás-tanból (III.—IV.) 1908. január 27-en vizsga: a Szentírás tudományból (I.—II.) 1908. január 29-en vizsga: az Egészségtanból (IV.) 1908. január 31-en vizsga: a Bölcsészettanból (I.—III.) 1908. január 31-en d. u. 3 órákos osztályozás.

— **Az esperesi kerületek új beosztása** válik szükségessé többek között a közlekedési eszközök és módok megváltozása miatt, miért is a főpásztor II. számú körlevelében felszólítja a kerületi espereseket, hogy a tavaszi korona-gyűléseken vegyék tárgyalás alá a szükségessé vált beosztás módjait.

— **Tulipánestély.** Amikor a közelmúlt, gyászos politikai zűllötség végveszedelemmel fenyegette hazánk politikai függetlenségét, kétségbejött aggodalom marcangolta a szíveket s sötét borulat szállotta meg a lelkeket a bizonytalan és fenyegető jövő miatt. Maguk a vezető politikuskok nem tudták kiutat találni a hinárból. Ekkor meleg szívű honleányok agyából pattant ki az a gondolat, hogy mentünk meg függetlenségünket társadalmi úton, ha már a politika csődöt mondott. Így virult ki a tulipán, mint a nemzeti ellenállás szimbóluma s mint az osztrak piaccal való hadakozás fegyvere. A lelkesedés mesés volt és általános. Minden gomblyukban ott virított a tulipán. Aztán kedvezőbb politikai fordulat állott be. A tulipánok sorra tüntek el — elhervadtak. A mi közönségünk divatot csinál az életből is. Mert a tulipánnal összefűzött cél — nemzeti létkérdés még ma is. De kinek jut ez ma már eszébe. A tulipán nagyon szerény külsejű é k s e r volt. Még nem is csillogott. Lomtárba került. És vele lomtárba került egy csomó nemes érzés, n a g a s z t o s gondolat, s letört a tetterő. De talán mindez a k k o r is hiányzott a közönség nagy részében, amely csak a divatnak hódolt, minden bensőbb emóció, tettekkészség nélkül. Innen van, hogy ma már a fővárosban is, de még inkább a vidéken, csak egy töredék, egy-egy kis lelkes csoport, amely érzéseit nem a divat szerint irányítja, ápolgatja a hervadó tulipánt. Ez a

lelkes töredék szívós kitartással, megküzdve kicsinyléssel, visszautasítással és gúnyal, minden alkalmat igyekszik megragadni, hogy a Tuli pánszövetséget nemzeti céljának megvalósításában elősegítse.

Ez a törekvés vezette a Tulipánszövetség gyulafehérvári fiókját is, amikor arra határozta el magát, hogy a farsang elején műsorral összekötött táncestélyt rendez. Az estély f. hó 9-ikén folyt le.

Épen nem mondhatjuk, hogy nagy közönség volt. Sőt sokan, nagyon sokan voltak olyanok, akik hajdan büszkén viselték a tulipánt, esküdöztek a kitartó küzdelemre, és most mégis távolittukkel tündököltek. Inkább a hölgyek tettek ki magukért. Szép számmal jelentek meg.

A lapunk egyik előző számában közölt programot a kitűzött időnél egy kissé később kezdtek meg. Egyes pontok előadóiiban több volt a jóakarata és a nemes szándék, mint a képesség. De hát műkedvelőktől ki venné ezt zokot? Azonban kedvesen szavalt Springer E. k. a. és egytől-egygyeszen otdottak meg feladatukat a „Megjött a papa” c. vígjáték szereplői, kik közül külön is kiemeljük Berreck Stefi k. a. játékat, amely üde és eleven volt. Molnár J. pedig régóta ismert rutimოს műkedvelő, aki most is szép sikert ért el. A műsor befejezése után kezdetét vette a t á r g y o r s j á t é k. Csinosabbnál-csinosabb dolgok kerültek sorsolás alá. Persze hogy nagy volt az érdeklődés. Majd minden harmadik sorsjegy nyert. A sorsolás a legnagyobb pontossággal, szigorú ellenőrzés mellett folyt le. Természetes, hogy mindenki nem nyerhetett. (Ezt még az osztályosorsjátéknál is lehet tapasztalni. Vagy talán épen ott?) A sorsolás befejezése után megkezdődött a tánc. Táncosnő volt elég, annál kevesebb táncos. Különben ez nálunk már megszokott dolog. Vének a fiatal embereink — vagy mi a kő?! Annál virágosabb kedvel mulattak, akik részt vettek a táncban. A mulatság, amelynek sikere érdekében a Tulipánszövetség helyi fiókjának intézősége, de különösen elnöknője kitartó buzgalommal fáradozott, szép anyagi sikert hozott, amennyiben az összes bevétel: 405.30 K., melyből a kiadásokat leutve, tiszta jövedelem: 246.10 K. Ehhez felülfizetéseikkel hozzájárultak:

Baró Kemény Árpád főispán Nagyenyed 20 kor., Utry Jánosné, Borsos Albert (Kozslárd) 10—10 kor., N. N. 5 kor., Rass Károly 3 kor., Bozsó Mátyás 2.80 kor., Dr. László Jenő 2.60 kor., Nemes Sámuel, Dr. Kiss Dénes, Frits Gyula, Zöld József (Alsógárd), Kastaly Ernő, Dr. Roska Miklós, Brody Imre, Fischer Vilmos, Haas Vilmos, Judovits Jenő, Fischer Tivadar, Dr. Setz Károlyné 2—2 kor., Laczkó Sándor 1.80 kor., Péter József 1.60 kor., Korbuly Ignác 1.40 kor., Tallos Emil 1.20 kor., Ávéd Jákóné, Benczel Lajos 1—1 kor., Balló Lázár, Végh Sándor, ifj. Fröhlich Gyula 80—80 fil., Lobstein Lázár 70 fil., Bartha Győző, Présia Romulusz, ifj. Horváth Mihály, Dr. Jakobi Emil, Dr. Koszta Emil, Dr. Antal Zoltán 40—40 fil., Sztójka N. 20 fillér. Tombola tárgyakat küldtek: Balla Istvánné, Csibertics Imréné, Borbás Károlyné, Présia Romuluszné, Utry Jánosné, Ujházy Béláné, Güttner Elzuska, Boch-

dánovics Sándorné, Haas Vilmosné, Matskásy Jozsefné. Özv. Olescher Frigyesné, Papp Györgyné, Dahinten Viktorné, Száva Róza, Özv. Knörr Jánosné, Káczavé Margit, Barcs Gizi, Kastaly Ernőné, Daniel Imréné, Korbuly Ignácné, Korbuly Győző, Bíró Vendelné, Tihanyi Antalné, Brazovay nővérek, Krzyzewsky Gézané, Gyulafy Albertné, Hofbauer Mária, Deutsch Jolan, Nemes Piroska, Dr. Cserni Béláné, Bartha Győző, Papp Alajosné, Dr. Péter Jánosné, Horváth Mihályné, Grün Berna, Kozma Sándor, Fuhrmann Alfrédné, özv. Benedek Zsomborné, Tamási Jozsefné, Deutsch Adolfné, Baruch Mórné, Mendel Manóné, Petri Vilmosné, Baumann Arnoldné, Hirling Lajosné, Szekál Ignácné, dr. Sándor Ákosné, Hegyi Dénesné, Varga Ferencné, dr. Ferencz Jakabné, Nagy Kálmánné, Roska Jozsefné, Deutsch Manóné, Schlessinger Hermánné, Fingerhut Rózsi, Molnár Jánosné, Löw Károlyné, Berreck Károlyné, Papp Károlyné, Kerekes nővérek, Vajda Gizi, Palanky Anna, Fogarasi Jánosné, László Ilonka, dr. Emmanuél Győzőné, Wagner Sándorné, Deutsch Palma, Bozsó Mátyásné, Kolombán Antalné, Kolombán nővérek, Raithófer Jenőné, Erdődi Károlyné, Rass Károly, dr. Elekes Viktorné, Kertész Lajosné, Buksa Miklósné, Petrás Ferencné, Laczkó Sándorné, özv. Sárdy Miklósné, Óriás Györgyné, Halász Ödönné, Kohn Fáni, Péter Jozsef, Erdélyi Gyulané.

Közöljük azokat a nyerő számokat a nyert tárgy számával, amelyeknek tulajdonosai a sorsoláshoz nem jelentkeztek: 378 — 2; 485 — 4; 436 — 5; 429 — 6; 428 — 7; 337 — 11; 422 — 14; 258 — 19; 235 — 20; 344 — 21; 370 — 23; 222 — 27; 166 — 28; 494 — 38; 292 — 44; 216 — 45; 428 — 46; 209 — 47; 215 — 53; 29 — 54; 14 — 57; 276 — 66; 118 — 96; 424 — 101; 343 — 116; 345 — 126; 43 — 132; 426 — 137; 146 — 147; 418 — 158; 275 — 160; 438 — 161. Felkéretnek a nyertesek, hogy igazoló sorsjegyeikkel nyolc nap alatt jelentkezzenek az elnökségnél a tárgyak átvételére.

Végül, mint a nyilvánosság orgánuma, nem mulasztathatjuk el, hogy ki ne fejezzük legősztőbb elismerésünket a szereplők, de különösen a vezetőség iránt, amely az elnökövel élen heteken át önzetlenül fáradozott, hogy a Tulipánszövetség országos célját a megvalósuláshoz közelebb segítse. Épen azért minden jóízű ember megbotráncokoztat az a durva támadáson, amellyel egy helyi lap a mulatságról szóló ildomtalan referájában az elnökséget illette. A hírlapi kritikának ilyen elvadulása, legalább *nőkkel szemben*, eddig elé még nem volt divatos a helyi sajtóban. Nagyön kár volt tehát azt megkezdeni épen akkor, amikor a társas életünkben dúló káros ellentétek elsimuló felben vannak és amikor mindenféle a társadalmi béke szükségességéről irnak és prédikálnak. Hinni akarjuk, hogy az az említett férfiatlan és lovagiatlan támadás csak egy embernek, t. i. a referálónak szerencsétlen és tapintatlan epéskedése. A sértetteknek szolgáljon elégtételül az, hogy a város közönsége felháborodással ítélte el a brutális támadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, szamar-köhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mintogy értéketlen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsiyét, megszűnteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást

„Roche”

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerárkban. — Ára füvegenkint 4.— korona.

— **Köszönetnyilvánítás.** A Tulipánszövet-ség gyulafehérvári fiókjának elnöksége ez uton is leghálásabb köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik a f. hó 9-ikén tartott estély műsorában közreműködtek, akik tárgyak küldésével a tárgysorsjátékok lehetővé tették s akik felülfizetéseikkel a szép anyagi eredményt gyarapították.

— **A kolozsvári Szent Imre-egyesület** saját pénztára javára Kolozsvárt januárius hó 18-án, szombaton, a New-York-szalló földszinti termében műsoros táncestélyt rendez a következő műsorral: 1. Bach: „Air“, hegedűn előadja: Lengyel Kálmán, zongorán kíséri: báró Mannsberg Árvéd. 2. Költeményeket olvas föl F. Jánosy Bela. 3. Énekel Koller János, zongorán kíséri Hevesi László. 4. Népdaokat játszik cigányzene kísérettel Kozma Julisán. Az estély kezdete 8 órakor. Az estély vedői, urak és urnők, számszerint harmincnyegen, Kolozsvár társadalmának legelőkelőbb tagjai. A mulatság minden tekintetben fényesnek és sikeresnek ígérkezik.

— **Államsegély** kérésénél a vall. és közközt. miniszter egy újabb körrendelete (137213. sz.) értelmében a **hitközségi** vagy onleltár csatolása nem szükséges és mellőzendő.

— **Egy kis fiú példája.** Egy kis fiúcska Viszkeresztkor, mint minisztráns járt a papbácsival és összeszedett egy kis aprópénzt. Ebből a kis tőkéből 2 koronát küldött a kath. Sajtóegyesület céljaira. Derek egy gyerek lehet az a csöppsg! De sok felnőtt tanulhatnak tőle. Az is kedvező jelenség, hogy a kalocsai székeskáptalan tagjai egytől-egyik belepettek a Sajtóegyesület alapítótárgjai közé. Az utolsó kimutatás szerint befolyt összesen 76,121 korona 22 fillér. Még mindig csak csepp a tengerben.

— **A gyulafehérvári Kath. Legényegyesület** régi kevésbé alkalmas szállásáról új, kényelmes, minden tekintetben megfelelő otthonba költözött. Az új otthon f. hó 12-ikén barátságos összejövetelen avatták fel.

— **A szó hatása.** Érdekes apróságot mondott el a napokban Várady Antal nehaj Hajnald Lajos kalocsai érsekről, az egykori nagynevű erdélyi püspökről. Akkorról való, mikor egy ízben Várady, Hajnald meg Jókai Mór hárman mentek el kihallgatásra a királyhoz bizonyos jövedelmesség ügyben. Az előszobában előre találgatták a fogadtatás eredményét és Jókai biztatta az érseket, hogy csak vegye elő nagy szónoiki képességét, mert azzal hatni fog a király szívére; talán még könnyet is csal a szemébe. „No ezt nem kívánom“, mondja az érsek, mert hogy egy ízben nagyon megjárta vele. Persze rögtön kézre fogták, beszélje el az esetet. Így mondta el: Sokan hallgatták egyik prédikációját a bérmaláskor; figyelték erősen a szavamat, egyik idősebb asszony pedig sirva is fakadt miattuk. Az ilyesmi mindig lelkesítőleg hat a szónoikló papra és én nem kíméltem sem hangomat, sem képességemet, hogy még szívrehatóbban szóljak. Az asszony se kímélte magát és még jobban sirt. Mikor leléptem a szöszekről, eszembe tartottam a nőt és a templom kijárásánál elfogtam, hogy megkérdézzem, tulajdonképp mi hatotta meg annyira. Elröstellkedett, azt mondta, megharagszom, ha felel. Biztattam, hogy csak szóljon, de hogy is fogok haragudni. Akkor azután kitartha, hogy neki biz az unokája jutott eszébe, ki most fiatal káplán valanelyik faluban és annak is annyira meg kell erőltetnie tüdejét-mellét a szöszéken, pedig nem teljes az egészsége és — tette hozzá erősen méltatlankodva — micsoda silány a fizetése, mindössze pár forint egész évre. . . . Többé sohse kérdeztem meg, miért sirt valaki a

prédikáció alatt és nem tehetek róla, de ha valakit sirni hallottam beszédeim alatt, mindig az asszony jutott eszembe, ki a silány fizetési káplánt siratta meg az én iparkodásom folytán!

— **A pápa zseborája.** Az olasz lapok egy anekdotát közölnek, a mely élenken bizonyítja X. Pius pápa egyszerűségét. A mikor legutóbb egy ünnepi audiencia alkalmával a pápánál egy töronyóra harangjának hangja behallatszott, a pápa kihuzott zsebéből egy föltűnő nagy és vastag nikkelt órát, hogy meggyőződjék róla vajjon pontosan jár? Egy olasz herceg, a ki a jelenlevők közt volt, nagyon csodálkozott, hogy a pápának ilyen zseborája van, odalépett a pápa elé és azt a kegyet kérte tőle, hogy fölajánlhassa neki az ő zseboráját, a mely valóságos mesterműve az óras és aranyműves iparnak. A pápa néhány udvarias köszönő szóval visszautasította az ajándékot, s miközben elégültlen simogatta végig a maga óeska óráját, így szólt: — Ezt az órát az anyámtól kaptam még gyermekkoromban. Már akkoriban egy bőrláncot viseltem s nem akarom sem az órát, sem a láncot sutba dobni addig, a mig megteszik a kellő szolgálatot. Nehány perc mulva melabus mosolylyal ezt mondotta a pápa: — De arra azt hiszem nem kerül a sor. Talán az én gyermeki ragaszkodásomnak köszöni ez az óra, hogy mindig kitűnően jár és még sohasem romlott el. . .

— **A helybeli iparos olvasókör** f. hó 12-én tartotta meg első farsangi mulatságát. A „Doktor úr“ c. darabot adták ele sikerülten. A termet zsufolással megtöltött közönség teljes megelégedéssel kísérte figyelemmel a szereplők meglepően ügyes játékát. A sikert külföldben legjobban bizonyítja, hogy f. hó 19-én az előadást közkívánatra megismétlik. Az előadáson az olvasókör céljaira mintegy 500 K. folyt be.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Az Egyházi Közlöny** (szerkeszti Gerely József) XX. evf. 2. számának tartalma: R. László Ágoston, Munkamegosztás. — Egyetemes egyház: Új kinevezések. — Az államtükári hivatal újjászervezése. — Don Murri legújabb hadjárata. — A „Rinnovamento“ eltiltásához. — Katholikus szabadkőművesség. — A „Tempus“ körkérdése a szétválásügyi törvény következményeiről. — A Batitol-ügy. — A Burean ügy. — A monakói fejedelem harca a Vatikán ellen. — Az orosz kormány és a Szentszék. — A vilnai püspök ügye. — A kölni püspöki konferencia fölíratá a pápához. — A „Renaissance“ megszűnt. — A S. R. C. konzultóra a központi papnevelőben. — A Katholikus Iskolaegyesület kérelme. — Egyházjogász: Dr. Geisz Antal. A javadalomadómanozási illetekekről. — Az er kölcstanból: Török Mihály dr., A szokás és megítélése. — Lelkipásztor: Becker Vendel, Református asszony katolikus temetése. — Egyházi arcképek: Brühl József. (Képpel.) — Szélgjegyzetek: O, Volt egyszer. . . . Tarsalgó: Dr. Nitsch Árpád János, „Celebre“. — Dr. Huszár Elemér, A csoda fogalmához. — Különléle: (HJ.), Apróságok X. Pius életéből. — A hét krónikája. — Irodalom: Mária-kon grégáció. — Madarász István dr., Victor Giraud, Les idées morales d'Horange. — K. A.: Pekár Gyula, Ferrara. — Firenze. — Gerely Jolán: Emile Thouverez, Charles Darwin. — K. A.: Demjén Zoltán, Az élet a művészetben. — (h), Kapronczay Mihály, Hangképek és énekes játékok. — A hét világirodalmából. — Közgazdaság. — Személyi hírek és apróságok. (A Jézus-Társaság névtára. — Egy bencés történetűdős emléke.) — Memento. —

Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések. A kitűnően szerkesztett és mindig változatos tartalmu lapot ismételten ajánljuk olvasóink pártoló figyelmébe.

Andrási Sándor emléke.

(1822. április 5. — 1908. jan. 7)

Mélyen megrendült kebellem, sötét fájdalommal szívünkben, sűrű könnyekkel szemünkben álltuk körül folyó év január hó 9-én a Jézus Krisztus és a magyar haza katonája: főtiszt. Andrási Sándor, nyugalmazott nyárád-köszvényesi plebános, t. alesperes, gyémántmises áldozár koporsóját Nyárádretemén, a honnan volt buzgó hívei s a vidék gyászoló közönsége végtisztesség tetelével, 14 oltartestvére, a ker. főesperes: Karácson Márton úr által sub infula bemutatott Requiem és Gegő György deményhazi plebános gyászbeszéde után a köszvényesi templom kerítésében a rideg sirba bocsátottuk le kihült tetemeit.

Elhunyna nem jött váratlan, mert hónapokkal ezelőtt napról-napra aggasztóbb volt egészségi állapota. Nem akarom felidézni a boldogult „Sándor bácsi“ dicső életét. Ő általános tiszteltől, szeretettől körvezeve s becsületben megöszülve, egyik kezében a tudomány faklyájával, másik kezében a hit szövetekével terjesztett áldásos fényt, jötekonny világságot. Ha 50 évi sáfarkodása után nem is nyert dús földi jutalmat, csillogó kitüntetést, legédesebb jutalma volt neki a nemes kitartással megfutott pálya vigasztaló s fölemelő öntudata. Beleolvadt imánk gyászénekeibe. Egy sziv s lélekke lett Nyárádreteme népe. „Kezet fogott egymással a két elvált testvér, kalvin- és pópista — hunytára áldást kér.“

Az intézmény, melynek lelke volt; a szellem, melyet ápolt; az eszme, melyet szolgált; a nyelv, melyen beszélt; az érzület, melyet táplált; a hit, melyet vallott; a cél, melyet követett. Igazsága a mi igazságunk; meggyőződése a mi meggyőződésünk.

Jámor szülőt Székely-Udvarhelyt, majd Kolozsvárt neveltettek. A szelid kedélyű, gyermekifjú minden idejét a tanulás es az áhítat gyakorlatai közt osztá meg. Hajlamot és erőt érzett magában tehetségeivel a vallás magasatos érdekeit szolgálalni. 1845. április 23-án az egyházi rend által az Úr felszentelt papja lett. Gyergyószentmiklósról küldetett s. lelkesznek. Innen, midőn az alvó országnal megmozdult s mozdulata mutatta, hogy összefogja törni vaskeztrecének a rostelyát, templomi és harci zászlók alatt a Gyergyó-kerületi papsággal Csikvm. Nyerges hegyén a muszka és osztrák kardok esengése közé, fegyverek tüze, dübörgő ágyuk gölyőinak elébe állott. Isten ügye után a legszentebb ügyért vont ki kardot, a hazáért emelt fegyvert.

Nagy, dicsőséges idők tanuja vala. Száz esatán, ezer veszély közt, mint kerubok a szövetség ládáját, úgy védelmezte „Sándor bácsit“ az Úr Isten. Annak villámlo kard, füttyölve röppenő gölyő s ágyuk durván dörgő haragja, — semmi, oh semmi nem árthat. Az ő kardja hegyén is kiragyogott a diadalom tüzezenye. Halántékára győzelmi koszorut vont.

Csaták tüzeiből, ágyuk tűzvirágaitól, tábor-tüzek mellől, 1848. év végén Köszvényesen, mint ifjú Sámuel az Úr oltára előtt jelenik meg, hol honvéd társait: Kerekes Márton, Bardócz, Farczádi r. kath. és Kovács Aron m.-vásárhelyi ev. ref. lelkeszket, oláh kocsis, darabont ruhákban, részint a hordók fenekén, favágón, kocsin és a templom tornyában sok ideig rejtgeti. Majd őt magát is a német zsoldosok szuronyakkal keresik a szénás eszürben. De szent

Athanáz taktikájával minden felül menekül. Sánzsírozni is ügyesen tudott. 1854-ik évben a püspöki látogatás alkalmával Haynald püspöknek közkívánatra bemutatta a kanalak s villák elnyelését. Mire a püspök trefásan megjegyzi, hogy kepe nélkül is megélhet.

Sok gyónója lévén, — a kánoni idő eltelével, — kegyesen figyelmezteté a cop contritumot: Csak a nagyját, a nagyját, — hagyja az apróját. Más nyári alkalommal hívei az ünnepi szónoklat alatt, orrukát a padsorokba esapdosva, hortyogva szundikáltak, melyen a templomba bevetődött kecske elbámulva, jó távolról nekik futamodva, általános derűtség közt feliasztá álmukból. Mire a szöszékből dicsézőleg mondá: Ember vagy kecske! És a közsvényesiek azóta a templomba többé nem szunyadoznak.

De ki mondhatná el ennek a nagy munkásságú életnek sok-sok epizódját, a melyekről csak az eredmény szólhat, csak a tettek beszélhetnek a legjobban.

Egész egyénisége a jellemnek, az akaratnak, a munkásságnak volt ritka harmóniája.

Csak az egyenes szívből jövő őszinte tiszteletnek volt előtte értéke. Különös tiszteletével kitüntette a Szent Ferenc Atya fiait. Az apostol szavai szerint: mindig vendégszeretőnek, józannak, szentnek, önmegtartóztatónak találtak. Az Úr példája szerint nem törte össze a repe-dező nádszálat; nem oltotta ki a füstölő méceket. Legnagyobb öröme volt, ha az eltévedt juhót a szentségi Jézushoz irányíthatta. A jámbor Tóbiást szemléltük benne: Mindennap elméne híveihez és vigasztalá őket és osztogata kinek-kinek a mennyit lehetett, az ő vagyónából; az éhezőket táplálta, a szomjuhozóknak italt adott, a mezíteleneknek lábbelijét is odaadta; a megholtakat eltemeté. Ha van érdem e földön, mellyel megnyitható az ég boltja, az ő felszálló lelke azt megszerezte; angyalok fogják fel karjaikra, hogy egyenest az igazságos Isten elé vigyék a kiérdemelt jutalomra.

A földi ellenség fegyverénél erősebb volt a halál fegyvere. Nem harc mezején, — ágyban párnák közt mult el. Kopersója, sirja körül nem zokog harci kört, nem per-gnek tompán harc-idobok, nem hallszik fegyverek dördülése: szerettei, volt hívei, paptársai zokognak, fájó szívük dobog . . .

Adj oh Uram nyugtot neki az édes magyar föld poraiban és adj nyugtot az elvesztén síró hugának, minden sajtó szívnek itt és a távolban mindennek.

S porai fölött — népeknek s egyeseknek Ura — add, hogy ne dobogjon ellenséges seregeknek lába, — porai fölött tedd boldoggá a hazát, virulóvá hitközségét, melyet 49 éven át gondozta. S ha majd eljő amaz óra, melyben a gyászsirhantok megnyílnak trombitaszóra, — adj neki boldog feltámadást.

G. Gy.

A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.*)

Hozzászólás a tulipánestélyhez.

Nem akarom, hogy szó nélkül maradjon az a botrányos cikk, mely a Gyulafehérvári Hírlap utóbbi számában napfényre került a Tulipánkert előadásáról.

Nem tudom, mi volt a cikk megírásának indító oka, de ha igaz, amit az emberek sugnak-búgnak, akkor annál megrovandóbb. Előttem egészen érthetetlen az egész cikknek megjelenése. A közszokás szerint ugyanis még ha a hülyék v. dézsahölgyek is rendeznek jótékony-

*) E rovatban közérdekű felszólalásokat közlünk. A felelősség a beküldőt illeti. Szerk.

célú előadást, még róluk is elismeréssel kell szólani a sajtónak, hiszen azok a műkedvelők idők, fáradságot s igen sokszor pénzt is áldoznak az ügy érdekében, tehát megérdemlik, hogy bármit is produkálnak, legalább a sajtó írszéről kapjanak egy pár elismerő szót. Meny-nyivel inkább el kellett tehát várni ezt a jelen alkalommal, amikor egy hazafias célt szolgáló egyesületről volt szó, s amikor annak a műsor-nak legalább is két pontja — a Springer Erzsike szavaiata s a szindarab előadása — akár-milyen kritikus fület és szemet is kielégíthetett volna? És mégsem ez történt, hanem jött egy förmedvény, hogy nem ért az egész semmit, a közönség jól tette, hogy nem jött el, hanem otthon élvezte a Gyulafehérvári Hírlap kritikáját.

A társadalmi életnek mindenütt az a legnagyobb baja, hogy mindenütt van néhány gyalázatos szájú alak, aki tagad, hazudik, rágal-maz egész hivatásszerűen. Ezek járják le a tisztességes embereket, fertőzik be a becsületes lelkeket polgártársaik előtt. És mi lesz az olyan községben, ahol a sajtó nem hogy lealéazna az ilyen ördögöket, hanem maga is beáll szöcsö-nek, egészségügyi csatornának? Várhatjuk-e akkor a társadalmi élet egészséges fejlődését? Várhatjuk-e az egyesületek céljának elősegíté-sét? Hiszen egy ilyen cikk többet árt egy tár-sulatnak, mint a legveszedelmesebb krízis. Vaj-jon melyik egyesület fog kapni műkedvelőket egy-egy műsoros estélyre? S vajjon kaphatók lesznek épen azok a tehetséges műkedvelők — pl. Molnár János vagy Berreck Stefi — akik-nek ügyes, élvezetes játékában már tökbször volt alkalma közönségünknek gyönyörködni?

Azt hiszem, aligha lesz kedvük, mert ilyen komisz gorombaságoknak nem fogják többé ki-tenni magukat. Az meg aztán minden kritikán aluli eljárás — a német azt mondja: gemein-heit — hogy valaki megtámadjon hírlapilag egy nőt, akiről tudja, hogy elégtételt nem szerez-het magának. S ezt tette a Gyulafehérvári Hir-lap nevezett cikkének utolsó mondatával, ahol t. i. az elnöknek ment neki kvalifikálhatatlan tapintatlansággal. Mindenki tudja, hogy az egye-sület elnöke, Utry Jánosné, mennyi lelkesült-séggel, önzetlen odaadó munkával és fáradság-gal buzgólkodik a hazafias cél érdekében. Hát ilyen impertinens cikkek a becsületes munká-nak a jutalmai? Ilyen nyilvános megbecstele-nítések az önzetlen fáradozásnak visszonzásai? Álljon elő a cikkíró s mondja meg, mik azok a megbélyegző hibák az egyesület vezetésében, hogy ilyen szemtelen hasonlattal kelljen illetni egy úri hölgyet?

Ha erre nem tud válaszolni, akkor a töb-bit a közönség ítéletére bizzuk, amely külöm-ben ítelt már s kellő megjegyzésekkel kísérte a szabadújsó újságíró kirohanását. Az újság-íráshoz bizonyos tulajdonságok szükségesek: finomság, tapintat, elfogulatlanság, ép érzék az igazság iránt. Akiben ezek nincsenek meg, az tegeye le a tollat s menjen kapálni.

Egy jelen volt.

A szerkesztő üzenete.

B. I. Tanulmányának bevezető részét, a tárgyalásból egyrészt, mint mintát közölni fogunk.

A kiadóhivatal üzenete.

Többeknek. Sokan vannak, akik a közölt pályá-zati hirdetések díját többszöri felszólítás ellenére sem küldték be. Az év lejárt. Mindenütt leszámolás van. Kér-jük tehát az érdekelteket ismétlenül, hogy szivesked-jenek kötelezettségeiknek postafordultával eleget tenni. Sem időnk, sem kedvünk folyton felszólításokat írni. Jövő számunkban tehát e rovatban fogjuk a hátráléko-sokat felszólítani.

A hirdetések közlési díja különben is előre fi ze-ten dő!

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu templomberendezési tárgyak javítása különösen: modern olajlak márványozásra.

Szőlő oltvá-nyo-kat

szállít, fajtisztaságért jótállva legudabb választékban a már évek óta elsőnek és legmeghízátabbnak ismert:

Küküllőmenti első szőlőoltvány telep

tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes

Nagyküküllő megye.

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéből érke-zett elismerő levelek, emellett minden szőlőbirtokos megrendelésnek megtetele előtt az ismerős személyiségektől úgy szo-, mint írásbelleg bizonyoságot szerezhet magának fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.

A népiskola tananyagának tantárgyan-kenti beosztására szolgáló

Részletes Tanterv-nyomatvány

(sajtó alatt); vagy az osztályonkénti feldol-gozásra használható

Tananyagbeosztási nyomatvány

a miniszteri és külön a róm. kath. tanterv szerint készült füzetekben megren-delhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám. postadíjjal együtt 2 kor., négy oszt. 1.80, három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 korona előleges beküldés mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanítónál Székelyudvarhely.

Tisztelettel értesítem a n. érd. hely-beli, ugyszintén a vidéki közönséget, hogy a 16 év óta fennálló Gruninger-féle

czukrászdát

saját czégem alatt vezetem

Mely alkalommal felhivom a n. érd. közönség b. figyelmét, hogy rendelések pontosan és jutányosan eszközöltetnek, továbbá hogy az összes e szakba vágó czikkek raktáron vannak u. m.: bonbon-teasütemény, deszeri sütemény, diós- és mákos-paftók, befőttek, izek, a legfinomabb anyagokból izletes és legfinomabb kivitelben.

A legfinomabb különlegességu borok, pezsgők, likörök, rum, stb. jutányosan kap-hatók.

Miről is szives meggyőződést kér tiszte-lettel:

Fritz Gyula, cukrász Gyulafehérvár. Hunyadi-tér 3 sz.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, ujságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
gy fel oldal		„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10° ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
□ cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.